

PRÁCE Z DĚJIN TECHNIKY A PŘÍRODNÍCH VĚD
SVAZEK 39

JANA KLEINOVÁ (ed.)

Věda a technika v českých zemích mezi světovými válkami

PRAHA 2014

Vydáno s finanční podporou na „Dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace“
(DKRVO) MK ČR pro rok 2014

REDAKČNÍ RADA: PhDr. Jan Králík (předseda), RNDr. Ivana Lorencová,
PhDr. Kateřina Bečková, Jaroslav Beránek, Bc. Magdalena Buriánková, Dis.,
Mgr. Jana Čerešňová, PhDr. Marek Ďurčanský, Ph.D., MgA. Petr Kliment,
Mgr. Tomáš Kučera, Ing. arch. Zdeněk Lukeš, Ing. Jan Palas, PhDr. Tomáš W. Pavlíček,
Michal Plavec, PhDr. Mgr. Martin Reissner, Ph.D., PhDr. Dagmar Rýdlová, PhDr. Milena
Secká, CSc., Mgr. Martin Sekera, Ph.D., Mgr. Michal Šimůnek, Ph.D., PhDr. Zdeněk Vácha

RECENZE: doc. PhDr. Jiří Pernes, Ph. D.

© NÁRODNÍ TECHNICKÉ MUZEUM 2014, WWW.NTM.CZ

ODPOVĚDNÁ REDAKTORKA: Ing. Jana Kleinová

JAZYKOVÁ KOREKTURA: Ira Smolková, PhDr. Adriana Šmejkalová

ANGLICKÝ PŘEKLAD: Ing. Igor Janovský, Ph.D.

ISBN: 978-80-7037-245-6

OBSAH / CONTENTS:

Seznam autorů List of Authors	7
Úvodem / JANA KLEINOVÁ / Foreword	9
Technika a společnost Technology and Society	
Archivní fond Živnostenské banky jako pramen pro studium dějin českého a československého průmyslu / JAKUB KUNERT / The Archive Fund of the <i>Živnostenská Banka</i> (Trade Bank) as a Source of Study of the History of the Czech and Czechoslovak Industry	13
Prvorepublikový patentní úřad / DAVID HUBENÝ / The Patent Office of the First Czechoslovak Republic	31
Celní úlevy jako faktor zvyšování technické úrovně československého hospodářství? / IVAN JAKUBEC / Customs Allowances – a Way of Increasing Technical Level of the Czechoslovak Economy?	43
Kartel jako nátlakový prostředek v hospodářském životě na příkladu ČKD a Škodových závodů v letech 1933–1938 / JAROSLAV JELÍNEK / Cartel as a Means of Coercion in Economic Life: the ČKD Company and Škoda Plants in the Years 1933–1938	55
Významné priemyselne odvetvia na Slovensku a ich modernizácia výroby v medzivojnovom období / MIROSLAV SABOL – LUDOVÍT HALLON / Important Industrial Branches in Slovakia and Upgrading of their Production in the Interwar Period	65
Vysoká škola ekonomická v Praze jako pokračovatelka Vysoké školy obchodní ČVUT / FRANTIŠEK STELLNER / The University of Economics, Prague as a Successor of the Business School of the Czech Technical University in Prague	81

Přírodní vědy, farmacie a lékařství Natural Sciences, Pharmacy and Medicine

Fyzika a fyzikové v samostatném státě / IVO KRAUS / Physics and Physicists in the Independent State	89
Československá fyzikální chemie v období 1920–1939 / JIŘÍ JINDRA / Czechoslovak Physical Chemistry in the Years 1920–1939	97
Výuka chemie v českých zemích mezi světovými válkami / IVANA LORENCOVÁ / Teaching of Chemistry in the Czech Lands in the Interwar Period	115
Objev prof. PhDr. MUDr. Jana Bečky a jeho přínos pro chemický a farmaceutický průmysl / P. BRAUNER – E. ZATLOUKALOVÁ – M. LISÁ / The Discovery of Prof. PhDr. MUDr. Jan Bečka and his Contribution to Chemical and Pharmaceutical Industry	129
MUDr. Ivan Stodola a realizácia opatrení v oblasti prevencie a liečby tuberkulózy / ANNA FALISOVÁ – EVA MOROVICOVÁ / MUDr. Ivan Stodola and Implementation of Precautions for Prevention and Treatment of Tuberculosis	133

Průmyslová výroba a stavebnictví Industrial Production and Civil Engineering

Stavební firma Ing. Karla Skorkovského a rozvoj železobetonového stavitelství na Slovensku v mezivojnovom období / KATARÍNA HABERLANDOVÁ / The Construction Firm of Ing. Karel Skorkovský and the Development of Ferro-concrete Engineering in Slovakia in the Interwar Period	147
Konrád Hruban a Erich Roučka – významné osobnosti moravské meziválečné vědy a průmyslu / NADĚŽDA URBÁNKOVÁ – PAVLA STŮHROVÁ / Konrád Hruban and Erich Roučka – Outstanding Personalities of Moravian Inter-war Science and Industry	159
Dr. mont. h. c. Ing. Eduard Šebela / MARIANA STONIŠOVÁ / Dr. mont. h. c. Ing. Eduard Šebela	175
Životní příběh Karla Orta / JIŘÍ PETRÁŠ / The Life Story of Karel Ort	191
Friedrich Leopold Popper (1866–1941) a jeho obuvnický podnik v Chrudimi / MILOŠ HOŘEJŠ / Friedrich Leopold Popper (1866–1941) and his Shoe Plant in Chrudim	205

Srb a Štys, továrna pro přesnou mechaniku a optiku / ANTONÍN ŠVEJDA / The Srb & Štys Factory for Fine Mechanics and Optics	221
Sonda do historie brněnské firmy SVET a její výrobky ve sbírkovém fondu Technického muzea v Brně / HANA BARTOŠOVÁ / A Probe into the History of the SVET Firm of Brno, and the Products of the Firm in the Collection Fund of the Technical Museum in Brno	233
Stručný přehled výroby brněnských textilních firem mezi lety 1925 až 1939 / PETRA MERTOVÁ / A Brief Survey of the Production of Textile Companies of Brno in the Years 1925–1939	239
 Doprava Transport	
Typové schvaľovanie motorových vozidiel, história jeho zavedenia a uplatňovania v habsburskej monarchii a v ČSR / JURAJ CAJCHAN / Type Approval of Motor Vehicles: How it was Introduced and Exercised in the Habsburg Monarchy and Czechoslovak Republic	265
Technické novinky v československé dopravní legislativě / JAN ŠTEMBERK / Technical Novelties in Czechoslovak Traffic Legislation	283
Cesta do Is sur Tille / KAREL ZEITHAMMER / The Journey to Is sur Tille	291
Rozvoj sektoru služeb pro motoristy na území Slovenska v meziválečném období / MIKULÁŠ JANČURA / The Development of the Branch of Automotive Services in Slovakia in the Interwar Period	299
George William Patchett / ARNOŠT NEZMEŠKAL / George William Patchett	315
90 let automobilu DISK aneb od strastiplných počátků k sériové výrobě automobilů značky Z / SYLVIE ZOUHAROVÁ DYKOVÁ / Ninety Years of the DISK Car: From Distressful Beginnings to a Series Production of the Z Make Cars	327
Hillson Praga. Jediný československý letoun vyráběný v licenci ve Velké Británii / MICHAL PLAVEC / The Hillson Praga – the only Czechoslovak Aircraft Produced under Licence in Great Britain	337

Památková péče

Care of Historic Monuments

Možnosti a limity meziválečné památkové péče / MAREK KREJČÍ / 347

The Possibilities and Limits of the Care of Historic Monuments in the Interwar Period

Komíny s reservoáry, aneb unikátní technické stavby

první poloviny 20. století / MARTIN VONKA – ROBERT KOŘÍNEK / 357

Chimneys with Reservoirs – Typical Unique Technical Constructions of the First Half of the 20th Century

Vojenská technika a vojenské zdravotnictví

Military Equipment and Military Health Services

Pásové dělostřelecké tahače československých výrobců / IVO PEJČOCH / 369

Artillery Caterpillar Towing Vehicles of Czechoslovak Producers

Kasárna československé armády ve třicátých letech a systém jejich výstavby
na příkladu vybraných měst / LUKÁŠ KOPECKÝ / 381

Barracks of the Czechoslovak Army in the 1930s and the System of their Building
as Exemplified by Selected Towns

Etablování, hlavní rysy vývoje a přední osobnosti vědecké práce v podmínkách

československého vojenského zdravotnictví let 1918–1938 / FRANTIŠEK DOHNAL / 401

Entrenchment, Main Development Trends and Distinguished Personalities of Scientific Work
in the Conditions of the Czechoslovak Military Health Service of the 1918–1938 Period

Abstracts

415